

T.B.M.M.

(S. Sayısı : 770)

Her Türlü Irk Ayrımcılığının Ortadan Kaldırılmasına İlişkin Uluslararası Sözleşmenin Onaylanmasının Uygun Bulunduğu Hakkında Kanun Tasarısı ve Dışişleri Komisyonu Raporu (1/913)

T.C.

Başbakanlık
Kanunlar ve Kararlar
Genel Müdürlüğü

12.10.2001

Sayı : B.02.0.KKG.0.10/101-333/4707

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Dışişleri Bakanlığınca hazırlanan ve Başkanlığınıza arzı Bakanlar Kurulunca 22.8.2001 tarihinde kararlaştırılan "Her Türlü Irk Ayrımcılığının Ortadan Kaldırılmasına İlişkin Uluslararası Sözleşmenin Onaylanmasının Uygun Bulunduğu Hakkında Kanun Tasarısı" ile gerekçesi ilişikte gönderilmiştir.

Gereğini arz ederim.

Bülent Ecevit
Başbakan

GEREKÇE

Her Türlü Irk Ayrımcılığının Ortadan Kaldırılmasına İlişkin Uluslararası Sözleşme, Birleşmiş Milletler Genel Kurulunda 21 Aralık 1965 tarihinde ülkemizin de olumlu oy kullandığı oylamada oybirliğiyle kabul edilerek, 7 Mart 1966 tarihinde imzaya açılmıştır. Sözleşme, 27 ülkenin onay belgelerini BM Genel Sekreterine tevdi etmesini takiben 4 Ocak 1969 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Ülkemiz Sözleşmeyi 13 Ekim 1972 tarihinde imzalamıştır.

Sözleşmeye, BM üyesi olan 188 ülkeden 157'si taraf olmuştur. Bu 157 ülkeye, tüm Avrupa Birliği üyesi ülkeler ile ülkemizin dışındaki tüm AB adayı ülkeler ve tüm Avrupa Konseyi üyesi ülkeler dahildir.

Her Türlü Irk Ayrımcılığının Ortadan Kaldırılmasına İlişkin Uluslararası Sözleşme, Birleşmiş Milletler'in insan hakları alanındaki ilk sözleşmesidir. Taraf Devletler, Sözleşme uyarınca, kişiler, gruplar veya kurumlar aleyhinde ırk ayrımcılığı içeren hiçbir uygulamada bulunmamayı; ayrımcılığı desteklemeyi; kişiler, gruplar veya kuruluşlar tarafından yapılan ırk ayrımcılığını yasaklamayı ve ulusal ve yerel düzeydeki Hükümet politikalarını gözden geçirerek, ırk ayrımcılığına neden olabilecek mevzuatlarını ilga etmeyi üstlenmektedirler.

Tüm vatandaşlarımızın, soylarına bakılmaksızın kanun önünde eşitliği, Anayasamızda ve ilgili tüm yasalarımızda güvence altına alınmıştır. Öte yandan, ırksal köken temelinde ayrımcılık, Türk toplumu açısından hiçbir şekilde sözkonusu değildir. Bu itibarla, Sözleşme, genel hatlarıyla, hukuk sistemimize ve yürürlükteki mevzuatımıza aykırı hükümler içermemektedir. Sözleşme, ayrıca, ülkemizin benimsediği evrensel değer ve ilkeler ile uluslararası alanda üstlendiği yükümlülüklerle de uyum içindedir.

Son yıllarda insan hakları ile ilgili konuların ülkemizin dış ilişkilerinde büyük bir önem kazanmış olması ışığında, uluslararası insan hakları sistemi içinde özel öneme sahip olan, ancak bugüne kadar taraf olmadığımız temel belgelere katılarak, bu konudaki yasal çerçeveyi tamamlama yönündeki çalışmaların hızlandırılmasının yerinde olacağı düşünülmektedir.

Her Türlü Irk Ayrımcılığının Ortadan Kaldırılmasına İlişkin Uluslararası Sözleşmeye taraf olmamız konusunun da bu çerçevede değerlendirilmesi isabetli olacaktır. Nitekim, 19 Mart 2001 tarih ve 2001/2129 sayılı Bakanlar Kurulu Kararına ekli, “Avrupa Birliği Müktesebatının Üstlenilmesine İlişkin Türkiye Ulusal Programı”nın “Siyasî Kriterler” başlığı altında, anılan Sözleşmenin kısa vadede sonuçlandırılması öngörülmektedir.

Bu çerçevede, Sözleşmenin ilişkikte maruz iki beyan ve bir çekinceyle birlikte onaylanmasının uygun olacağı düşünülmektedir.

Dışişleri Komisyonu Raporu

Türkiye Büyük Millet Meclisi

Dışişleri Komisyonu

Esas No. : 1/913

Karar No. : 43

15.11.2001

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Her Türlü Irk Ayrımcılığının Ortadan Kaldırılmasına İlişkin Uluslararası Sözleşmenin Onaylanmasının Uygun Bulunduğu Hakkında Kanun Tasarısı Komisyonumuzun 1 Kasım 2001 tarihli 23 üncü Birleşiminde Dışişleri Bakanlığı temsilcilerinin katılmalarıyla görüşülmüştür.

4 Ocak 1969 tarihinde yürürlüğe giren, Ülkemizin 13 Ekim 1972 tarihinde imzaladığı, BM üyesi 157 ülkenin taraf olduğu Sözleşme uyarınca, taraf Devletler kişiler, gruplar veya kurumlar aleyhinde ırk ayrımcılığı içeren hiçbir uygulamada bulunmamayı ve ırk ayrımcılığına neden olabilecek mevzuatlarını ilga etmeyi üstlenmektedirler.

Ülkemizde benimsenen evrensel değer ve ilkeler ile uyumlu olan Sözleşme Komisyonumuzca benimsenmiş ve Tasarı kabul edilmiştir.

Raporumuz Genel Kurul'un onayına sunulmak üzere Başkanlığa saygı ile arz olunur.

Başkan	Başkanvekili	Sözcü
<i>Kâmran İnan</i>	<i>Suat Çağlayan</i>	<i>Mehmet Kaya</i>
Van	İzmir	Kahramanmaraş
Üye	Üye	Üye
<i>Saffet Arıkan Bedük</i>	<i>Hikmet Uluğbay</i>	<i>Ş. Bülent Yahniçi</i>
Ankara	Ankara	Ankara
Üye	Üye	Üye
<i>Nesrin Ünal</i>	<i>Teoman Özalp</i>	<i>Servet Sazak</i>
Antalya	Bursa	Eskişehir
Üye	Üye	Üye
<i>A. Ahat Andıcan</i>	<i>Zafer Güler</i>	<i>Hüseyin Kansu</i>
İstanbul	İstanbul	İstanbul

Üye
Osman Yumakoğulları
İstanbul
Üye
M. Necati Çetinkaya
Manisa

Üye
Cevdet Akçalı
Kütahya
Üye
Biröl Büyükköztürk
Osmaniye
Üye
Mehmet Yaşar Ünal
Uşak

Üye
Basri Coşkun
Malatya
Üye
Ahmet Zamantılı
Tekirdağ

HÜKÜMETİN TEKLİF ETTİĞİ METİN

HER TÜRLÜ İRK AYRIMCILIĞININ ORTADAN KALDIRILMASINA İLİŞKİN ULUSLARARASI SÖZLEŞMENİN ONAYLANMASININ UYGUN BULUNDUĞU HAKKINDA KANUN TASARISI

MADDE 1. — 13 Ekim 1972 tarihinde New York'ta imzalanan "Her Türlü İrk Ayrımcılığının Ortadan Kaldırılmasına İlişkin Uluslararası Sözleşme"nin ilişik beyanların yapılması ve çekincenin konulması suretiyle onaylanması uygun bulunmuştur.

MADDE 2. — Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 3. — Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

Bülent Ecevit

Başbakan

Devlet Bak. ve Başb. Yrd.

D. Bahçeli

Devlet Bakanı

K. Derviş

Devlet Bakanı

Prof. Dr. Ş. S. Gürel

Devlet Bakanı

M. Yılmaz

Devlet Bakanı

H. Gemici

Devlet Bakanı V.

Prof. Dr. Ş. S. Gürel

Adalet Bakanı

Prof. Dr. H. S. Türk

Dışişleri Bakanı

İ. Cem

Bayındırlık ve İskân Bakanı

K. Aydın

Tarım ve Köyişleri Bakanı

Prof. Dr. H. Y. Gökalp

En. ve Tab. Kay. Bakanı

Z. Çakan

Orman Bakanı

Prof. Dr. N. Çağan

DİŞİŞLERİ KOMİSYONUNUN
KABUL ETTİĞİ METİN

HER TÜRLÜ İRK AYRIMCILIĞININ ORTADAN KALDIRILMASINA İLİŞKİN ULUSLARARASI SÖZLEŞMENİN ONAYLANMASININ UYGUN BULUNDUĞU HAKKINDA KANUN TASARISI

MADDE 1. — Tasarının 1 inci maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

MADDE 2. — Tasarının 2 nci maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

MADDE 3. — Tasarının 3 üncü maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

Devlet Bak. ve Başb. Yrd.

H. H. Özkan

Devlet Bakanı

Prof. Dr. T. Toskay

Devlet Bakanı

F. Bal

Devlet Bakanı

Prof. Dr. R. Mirzaoğlu

Devlet Bakanı

Prof. Dr. Ş. Üşenmez

Devlet Bakanı

Prof. Dr. A. Çay

Millî Savunma Bakanı

S. Çakmakoğlu

Maliye Bakanı V.

M. Keçeciler

Sağlık Bakanı

Doç. Dr. O. Durmuş

Çalışma ve Sos. Güv. Bakanı

Y. Okuyan

Kültür Bakanı V.

H. Gemici

Devlet Bak. ve Başb. Yrd. V.

R. K. Yücelen

Devlet Bakanı

M. Keçeciler

Devlet Bakanı

N. Arseven

Devlet Bakanı

Dr. Y. Karakoyunlu

Devlet Bakanı

E. S. Gaydalı

Devlet Bakanı

R. Önal

İçişleri Bakanı

R. K. Yücelen

Millî Eğitim Bakanı

M. Bostancıoğlu

Ulaştırma Bakanı

O. Vural

Sanayi ve Ticaret Bakanı

A. K. Tanrıku

Turizm Bakanı

M. Taşar

Çevre Bakanı

F. AYTEKİN

HER TÜRLÜ İRK AYIRIMCILIĞININ ORTADAN KALDIRILMASINA İLİŞKİN ULUSLARARASI SÖZLEŞME

21 Aralık 1965 tarih ve 2106 (XX) sayılı BM Genel Kurul kararı uyarınca kabul edilerek imza ve onaya açılmıştır.

19. madde uyarınca, 4 Ocak 1969 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

Sözleşmeye Taraf Devletler,

Birleşmiş Milletler Şartı'nın tüm insanların onur ve eşitlik ilkelerine dayandığı ve tüm üye devletlerin, birlikte veya ayrı olarak, Teşkilâtle işbirliği halinde, Birleşmiş Milletler'in amaçlarından biri olan herkesin evrensel insan haklarına ve temel özgürlüklerine, ırk, cinsiyet, dil veya din ayrımı yapılmaksızın saygı gösterilmesinin geliştirilmesi ve desteklenmesi doğrultusunda faaliyette bulunmayı taahhüt ettiklerini gözönünde bulundurarak,

İnsan Hakları Evrensel Beyannamesinin bütün insanların özgür, onur ve haklar bakımından eşit doğduklarını ve herkesin, hiçbir ayırım ve özellikle ırk, renk ve ulusal köken ayrımı yapılmaksızın, burada kayıtlı haklardan ve özgürlüklerden yararlanacaklarını ilan ettiğini gözönünde bulundurarak,

Herkesin yasalar önünde eşit olduğunu ve herhangi bir ayrımcılık veya ayrımcılığa teşvik karşısında yasaların eşit korumasından yararlanma hakkına sahip olduğunu gözönünde bulundurarak,

Birleşmiş Milletler'in sömürgeciliği ve buna bağlı her türlü ırkçı ve ayrımcı uygulamayı, her ne şekilde ve nerede olursa olsun kınadığını ve Sömürge Yönetimi Altındaki Ülkelere ve Halklara Bağımsızlık Verilmesine İlişkin 14 Aralık 1960 tarihli Bildirge'nin (1514 (XV) sayılı Genel Kurul kararı) bu tür uygulamaların süratle ve koşulsuz şekilde sona erdirilmesi gerekliliğini teyid ve ciddiyetle ilan etmiş olduğunu gözönünde bulundurarak,

Her Türlü İrk Ayrımcılığının Ortadan Kaldırılmasına İlişkin 20 Kasım 1963 tarihli Birleşmiş Milletler Bildirgesi'nin (1904 (XVIII) sayılı Genel Kurul kararı) tüm dünyada, ırkçı ayrımcılığın her türünün ve şeklinin süratle ortadan kaldırılması ve insan onuruna saygının temininin gerekliliğini ciddiyetle teyid ettiğini gözönünde bulundurarak,

İrk farklılığına dayalı her türlü üstünlük öğretisinin bilimsel açıdan yanlış olduğuna, etik açıdan kınanması gerektiğine, sosyal açıdan gayri adil ve tehlikeli olduğuna, hiç bir yerde, teoride ve uygulamada ırk ayrımcılığı için bir mazeret bulunmadığına inanarak,

İnsanlar arasında ırk, renk ve etnik kökene dayalı ayrımcılığın uluslararası barışçı ve dostça ilişkiler geliştirilmesine bir engel oluşturduğunu, barışı ve güvenliği ve aynı ve tek bir devlet içinde birarada yaşayan insanların uyumunu bozabileceğini teyid ederek,

İrkçi engellerin varlığının her insan toplumunun ideallerine aykırı olduğuna inanarak,

Dünyanın bazı bölgelerinde hâlâ var olan ırk ayrımcılığı ve apartheid, ayrımcılık veya ayırım politikaları gibi ırk üstünlüğü veya ırk düşmanlığı üzerine kurulu hükümet politikalarından kaygılanarak,

İrkler arasında anlayış ortamını desteklemek ve her türlü ırkçı dışlamadan ve ırk ayrımcılığından arınmış bir uluslararası toplum inşa etmek amacıyla, ırk ayrımcılığının her şekil ve oluşumunu süratle ortadan kaldırmak için gerekli tüm önlemleri almak, tüm ırkçı öğretileri ve uygulamaları önlemek ve bunlarla mücadele etmek kararlılığında olarak,

Uluslararası Çalışma Örgütü tarafından 1958 yılında kabul edilen İstihdam ve Meslekî Ayrımcılığa İlişkin Sözleşme ile Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Teşkilâtı tarafından 1960 yılında kabul edilen Eğitimde Ayrımcılığa Karşı Sözleşme'yi hatırla tutarak,

Her Türü Irk Ayrımcılığının Ortadan Kaldırılması için BM Deklarasyonunda yer alan ilkeleri uygulamak ve bu amaçla en kısa zamanda pratik önlemlerin kabul edilmesini sağlamak arzusuyla, aşağıdaki hususlarda anlaşmışlardır:

BİRİNCİ BÖLÜM

Madde 1

1. Bu Sözleşmede, "ırk ayrımcılığı" terimi, siyasî, ekonomik, sosyal, kültürel veya toplumsal yaşamın herhangi bir alanında, insan hakları ve temel özgürlüklerin tanınmasını, uygulanmasını, bu hak ve özgürlüklerden yararlanılmasını ortadan kaldırmak veya zayıflatmak amacına ya da etkisine yönelik, ırk, renk, soy ya da ulusal veya etnik kökene dayalı her türlü ayırım, dışlama, kısıtlama ya da tercih anlamındadır.

2. Bu Sözleşme, Taraf Devletlerin vatandaşları ile vatandaş olmayanlar arasında getirdiği farklara, dışlamalara, kısıtlamalara veya tercihlere uygulanmayacaktır.

3. Sözleşme'de yer alan hiçbir husus, belli bir ülke vatandaşlığına karşı ayırım gözetmemesi kaydıyla, Sözleşme'ye Taraf Devletlerin uyruklu, vatandaşlık, vatandaşlığa kabul konularına ilişkin yasal düzenlemelerini etkileyecek şekilde yorumlanamaz.

4. Sadece insan hakları ve temel özgürlüklerden eşit şekilde yararlanmalarını sağlamak amacıyla, özel bir korumaya ihtiyaç duyan belli ırk veya etnik grupların veya bireylerin uygun gelişimini temin amacına yönelik özel önlemler, bu gibi önlemlerin sonuçta farklı ırk grupları için ayrı haklar sağlanmasına yol açmamaları ve önlemler amacına ulaştıktan sonra sürdürülmemeleri kaydıyla, ırk ayrımcılığı olarak görülmeyecektir.

Madde 2

1. Taraf Devletler ırk ayrımcılığını kınar ve uygun her imkânla ve gecikmeden, ırk ayrımcılığının her türünün ortadan kaldırılması ve tüm ırklar arasında bu anlayışın geliştirilmesi politikası izlemeyi üstlenir ve bu amaçla,

a) Her Taraf Devlet, bireylere, birey gruplarına ya da kurumlara karşı hiçbir ırk ayrımcılığı eyleminde veya uygulamasında bulunmamayı ve ulusal ya da yerel tüm kamu yetkilileri ile kamu kurumlarının bu yükümlülüğe uygun hareket etmelerini sağlamayı üstlenir.

b) Her Taraf Devlet, herhangi bir kişinin veya teşkilâtın ırk ayrımcılığını himaye etmemeyi, savunmamayı ve desteklememeyi üstlenir.

c) Her Taraf Devlet, yerel ulusal ve hükümet politikalarını gözden geçirmek, nerede bulunursa bulunsun, ırk ayrımcılığı doğuran veya devam ettiren yasaları veya düzenlemeleri değiştirmek, kaldırmak veya geçersiz kılmak amacıyla etkin önlemler alır.

d) Her Taraf Devlet, koşullar gerektirdiği takdirde yasal düzenlemeler yapmak dahil, tüm uygun yöntemlerle, herhangi bir birey, grup veya örgüt kaynaklı ırk ayrımcılığını yasaklayacak ve bu tür ayrımcılığa son verecektir.

e) Her Taraf Devlet, gerektiğinde, bütünleşme amaçlı örgüt ve hareketler ile ırklar arasındaki engelleri kaldırmaya yönelik diğer araçları teşvik etmeyi, ırkçı bölünmeyi güçlendirebilecek her şeyi caydırmayı üstlenir.

2. Taraf Devletler, koşullar gerektirdiğinde, belli ırk gruplarının ve bunlara mensup bireylerin, insan hakları ve temel özgürlüklerden tamamen ve eşit şekilde yararlanabilmelerini garanti altına almak amacıyla, bu gruplar ve bireylerin uygun gelişimlerini ve korunmalarını sağlamak için, sosyal, ekonomik, kültürel ve diğer alanlarda özel ve somut önlemler alacaktır. Bu önlemler, alınmış amaçları gerçekleştikten sonra, hiçbir şekilde, farklı ırk grupları için eşit olmayan ve ayrı haklar sağlanması sonucunu doğurmayacaktır.

Madde 3

Taraf Devletler, ırkçı dışlamayı ve apartheid'i özellikle kınar ve kendi yargı yetkileri dahilindeki topraklarda bu nitelikteki tüm uygulamaları önlemeyi, yasaklamayı ve ortadan kaldırmayı üstlenirler.

Madde 4

Taraf Devletler bir ırkın veya belli bir renge veya etnik kökene mensup bir grubun üstünlüğü fikirlerine ya da teorilerine dayanan ya da her ne şekilde olursa olsun ırkçı nefreti ve ayrımcılığı haklı çıkarmaya ya da yüceltmeye çalışan tüm propaganda ve tüm örgütleri kınarlar ve bu tür ayrımcılık faaliyetleri ile ayrımcılığı teşvik eden ortadan kaldırmaya yönelik acil ve olumlu önlemler almayı üstlenirler ve bu amaçla İnsan Hakları Evrensel Beyanamesi'nde yer alan ilkelere ve bu Sözleşme'nin 5 inci maddesinde açıkça sıralanan haklara saygı göstermek kaydıyla, diğer önlemler arasında,

a) ırkçı üstünlüğe ya da nefrete dayalı tüm fikirlerin yayılmasını, ırk ayrımcılığını teşvik eden herhangi bir ırka ya da başka bir renge ya da etnik kökene mensup bir gruba yönelik şiddet eylemlerini ya da bu tür eylemleri teşvik eden ve ayrıca ırkçı eylemleri finanse etmek dahil bu eylemlere her türlü yardım sağlamayı yasayla cezalandırılacak suç olarak ilan edeceklerdir.

b) ırk ayrımcılığını destekleyen ya da bu tür ayrımcılığa teşvik eden tüm örgütleri ve ayrıca örgütlü ve diğer tüm propaganda faaliyetlerini yasa dışı ilan edecek ve yasaklayacaklar ve bu tür örgütlere ya da faaliyetlere katılımı yasayla cezalandırılacak bir suç olarak ilan edeceklerdir.

c) Yerel veya ulusal kamu kurum ve yetkililerinin ırk ayrımcılığını desteklemesine ya da ırk ayrımcılığına teşvik etmesine izin vermeyeceklerdir.

Madde 5

Sözleşme'nin 2 nci maddesinde sayılan temel yükümlülüklerle uygun olarak, Taraf Devletler her şekliyle ırk ayrımcılığını yasaklamak ve ortadan kaldırmak ve ırk, renk ya da ulusal veya etnik köken ayrımı yapmaksızın, özellikle aşağıdaki haklardan yararlanmada herkesin kanun önünde eşitlik hakkını garanti altına almak yükümlülüğünü üstlenirler.

a) Mahkemeler ve diğer yargı organları önünde eşit muamele hakkı

b) Hükümet görevlileri veya herhangi bir grup veya kurum kaynaklı şiddet ya da bedensel zarara karşı kişinin güvenlik ve devlet koruması hakkı

c) Siyasî haklar, özellikle evrensel ve eşit oy hakkı temelinde seçimlere katılmak -seçme ve seçilme-, hükümette ve her düzeyde kamu yönetiminde yer almak ve kamu hizmetlerine eşit koşullarda girme hakkı

d) Diğer medenî haklar, özellikle:

i) Devlet sınırları dahilinde hareket serbestisi ve ikamet hakkı

ii) Kendi ülkesi dahil, herhangi bir ülkeyi terk etmek ve kendi ülkesine geri dönmek hakkı

- iii) Uyrukluk hakkı
- iv) Evlenme ve eşini seçme hakkı
 - v) Tek başına veya ortak mülkiyet edinme hakkı
 - vi) Miras hakkı
- vii) Düşünce, vicdan ve din özgürlüğü hakkı
- viii) Fikir ve ifade özgürlüğü hakkı
- ix) Barışçı toplanma ve dernek kurma hakkı
 - e) Ekonomik, sosyal ve kültürel haklar, özellikle:
 - i) Çalışma, işini özgürce seçme, adil ve elverişli çalışma koşulları, işsizliğe karşı korunma, eşit işe eşit ücret, adil ve elverişli ücret hakları
 - ii) Sendika kurmak ve sendikalara katılmak hakkı
 - iii) Mesken edinme hakkı
 - iv) Sağlık, tedavi, sosyal güvenlik ve sosyal hizmetlerden yararlanma hakkı
 - v) Eğitim ve meslekî formasyon hakkı
 - vi) Eşit koşullarda kültürel faaliyetlere katılma hakkı
 - f) Ulaşım araçları, oteller, lokantalar, kahvehaneler, tiyatrolar ve parklar gibi kamuya açık tüm mekânlardan ve hizmetlerden yararlanma hakkı.

Madde 6

Taraf Devletler, yargılarına tâbi olan tüm kişilere, yetkili ulusal mahkemeler ve diğer devlet kuruluşları önünde, bu Sözleşme'ye aykırı olarak, insan haklarını ve temel hürriyetlerini, aynı şekilde böyle bir ayrımcılık sonucunda mağdur olabilecek kişilerin bu mahkemelerden tüm zararlarını adil ve yeterli telafi veya tazminini talep etme hakkını ihlal eden tüm ırk ayrımcılığı fiillerine karşı etkin koruma ve çareleri garanti eder.

Madde 7

Taraf Devletler, özellikle eğitim, öğretim, kültür ve enformasyon alanlarında, ırk ayrımcılığına götüren önyargılara karşı mücadele etmek ve uluslara ve etnik veya ırksal gruplar arasında anlayışı, hoşgörüyü desteklemek, aynı şekilde Birleşmiş Milletler Şartı, insan Hakları Evrensel Beyannamesi, her türlü ırk ayrımcılığının ortadan kaldırılmasına ilişkin Birleşmiş Milletler Bildirgesi ve bu Sözleşme'nin amaçları ve ilkelerini geliştirmek için ivedi ve etkin tedbirler almayı taahhüt ederler.

İKİNCİ BÖLÜM

Madde 8

1. Adil coğrafi dağılım ve farklı medeniyet şekillerinin temsili, aynı zamanda başlıca hukuk sistemleri gözönünde tutularak Taraf Devletler tarafından vatandaşları arasından seçilecek ve kişisel temelde görev yapacak, tarafsızlıkları ve yüksek ahlakları ile tanınan 18 uzmandan oluşacak bir Irk Ayrımcılığının Ortadan Kaldırılması Komitesi (bundan böyle Komite olarak adlandırılacaktır) kurulacaktır.

2. Komite üyeleri, gizli oy ile, Taraf Devletler tarafından belirlenecek bir adaylar listesi üzerinden seçileceklerdir. Her Taraf Devlet, vatandaşları arasından seçeceği bir aday belirleyebilir.

3. İlk seçim, Sözleşme'nin yürürlüğe girişinden altı ay sonra yapılacaktır. Her seçim tarihinden en az üç ay önce Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri Taraf Devletleri iki ay içinde adaylarını takdir etmeye davet eden bir mektup gönderir. Genel Sekreter, hangi Taraf Devletlerin belirlendiğini de kaydederek, adayların alfabetik listesini hazırlar ve Taraf Devletlere sunar.

4. Komite üyelerinin seçimi, Genel Sekreter'in daveti üzerine Birleşmiş Milletler'in merkezinde düzenlenen Taraf Devletler toplantısı sırasında yapılır. Toplantı yeter sayısını Taraf Devletlerin üçte ikisinin oluşturduğu bu toplantıda, mevcut ve oy veren Taraf Devletlerin temsilcilerinin oylarının en yüksek sayısını ve mutlak çoğunluğunu alan adaylar üye seçilir.

5. a) Komite'nin üyeleri dört yıl için seçilirler. Ancak, ilk seçimden hemen sonra Komite Başkanı tarafından kura ile belirlenecek olan, ilk seçimde seçilen dokuz üyenin görev süresi iki yılın bitiminde sona erecektir.

b) Beklenmeyen şekilde boşalan üyeliklerin doldurulması için, Komite üyeliği sona eren zamanın Taraf Devleti, Komite'nin onayı koşuluyla, vatandaşları arasından bir başka uzmanı tayin eder.

6. Taraf Devletler, Komite'de görev yaptıkları süre için Komite üyelerinin giderlerini üstlenirler. (Değişiklik (Bkz. Genel Kurul kararı 47/11, 16 Aralık 1992) onay statüsü)

Madde 9

1. Taraf Devletler, Birleşmiş Milletler Genel Sekreterine, Komite tarafından incelenmek üzere, aldıkları ve bu Sözleşme'nin düzenlemelerini ilgilendiren yasal, hukukî, idarî ve diğer önlemler hakkında rapor vermeyi taahhüt ederler:

a) İlgili Devlet için Sözleşme'nin yürürlüğe girişini izleyen bir yıl içinde, ve

b) Daha sonra, her iki yılda bir ve Komite talep ettiğinden, Komite, Taraf Devletlerden ek bilgi talep edebilir.

2. Komite, her yıl, Genel Sekreter aracılığıyla Birleşmiş Milletler Genel Kuruluna faaliyetleri hakkında bilgi verir ve Taraf Devletlerden alınan bilgilerin incelenmesine dayanan öneri ve genel tavsiyelerde bulunabilir. Komite, bu öneri ve genel tavsiyeleri, üye devletlerin olabilecek gözlemleriyle birlikte Genel Kurulun bilgisine sunar.

Madde 10

1. Komite kendi tüzüğünü kabul eder.

2. Komite kendi bürosunu iki yıl için seçer.

3. Komite'nin sekreteryası Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri tarafından sağlanır.

4. Komite, toplantılarını normal olarak Birleşmiş Milletler Merkezinde yapar.

Madde 11

1. Eğer bir Taraf Devlet diğer bir Taraf Devletin bu Sözleşme'nin hükümlerini uygulamadığı kanaatine varır ise, konuyu Komite'nin dikkatine getirebilir. Komite, bildirim ilgili Taraf Devlete iletir. Muhatap Devlet, üç ay içinde, Komite'ye konuyu izah eden yazılı açıklama ya da beyanı ve eğer varsa soruna çözüm getirmek için o Devlet tarafından alınmış olabilecek önlemleri sunar.

2. Eğer, muhatap Devlet tarafından ilk bildirim alınmasından sonraki altı ay içinde, sorun, ikili görüşmeler ya da diğer her türlü yöntemle iki Taraf Devletin arzuladığı şekilde çözümlenemez-

se, her iki Devlet de, Komite'yi ve diğer ilgili devleti bilgilendirerek, konuyu yeniden Komite'ye sunma hakkına sahip olacaktır.

3. Komite, bu maddenin ikinci fıkrası gereğince, kendisine sunulan bir konuyu uluslararası hukukun genel kabul gören ilkelerine uygun olarak tüm iç hukuk yollarının kullanılmış veya tüketilmiş olduğuna emin olduktan sonra inceleyebilir. Başvuru ile ilgili prosedürün makul bir süreyi aşması halinde bu kural uygulanmaz.

4. Komite, kendisine sunulan her konuda, ilgili Taraf Devletten gerekli ek bilgiyi talep edebilir.

5. Komite, bu madde ile ilgili bir konuyu incelerken, ilgili Taraf Devletler görüşmeler boyunca oy hakkı bulunmaksızın Komite'nin çalışmalarına katılacak bir temsilci belirleme hakkına sahiptirler.

Madde 12

1. a) Komite, gerekli gördüğü bilgileri toplayıp tasnif ettikten sonra, Komite üyesi olan ya da olmayan beş kişiden oluşan bir ad-hoc Uzlaşma Komisyon'u (bundan böyle Komisyon olarak adlandırılacaktır) atar. Komisyon'un üyeleri, soruna taraf ülkelerin oy birliği ile atanacak ve Komisyon, bu Sözleşme'ye saygı temelinde soruna dostane çözüm bulmak amacıyla uzlaşma çalışmalarını ilgili devletlere sunacaktır.

b) Eğer üç ay içinde soruna Taraf Devletler Komisyon'un oluşumunun tümü ya da bir kısmı üzerinde görüş birliğine varamazlarsa, soruna Taraf Devletlerin üzerinde mutabakata varamadıkları Komisyon üyeleri Komite üyeleri tarafından gizli oyla ve üçte iki çoğunlukla seçilirler.

2. Komisyon üyeleri kişisel sıfatlarıyla görev yaparlar. Soruna taraf bir ülkenin ya da bu Sözleşme'ye taraf olmayan bir ülkenin vatandaşı olamazlar.

3. Komisyon başkanını seçer ve kendi içtüzüğünü kabul eder.

4. Komisyon toplantılarını normal olarak Birleşmiş Milletler Merkezinde ya da Komisyon'un belirleyeceği başka bir uygun yerde yapar.

5. Bu Sözleşme'nin 10 uncu maddesinin üçüncü fıkrasında öngörülen Sekreteryaya, Taraf Devletler arasındaki bir sorun Komisyon kurulmasını gerekli kıldığında, Komisyon'a da hizmet verir.

6. Komisyon'un üyelerinin giderleri, Birleşmiş Milletler Genel Sekreterinin oluşturacağı bir tahmin esas alınarak, soruna Taraf Devletler arasında eşit olarak paylaşılır.

7. Genel Sekreter, gerekli olduğu takdirde, soruna Taraf Devletler bu maddenin altıncı fıkrası gereğince ödemeyi yapmadan önce Komisyon üyelerinin giderlerini ödeme yetkisine sahiptir.

8. Komite tarafından toplanan ve tasnif edilen bilgiler Komisyon'a iletilir ve Komisyon ilgili devletlerden gerekli tüm ek bilgiyi talep edebilir.

Madde 13

1. Komisyon, konuyu tüm yönleriyle inceledikten sonra, taraflar arasındaki anlaşmazlığa ilişkin tüm olgular hakkında bulgularını ve sorunun dostane çözümüne yönelik önerileri içeren bir raporu hazırlar ve Komite Başkanına sunar.

2. Komite Başkanı Komisyon'un raporunu soruna Taraf Devletlerin her birine iletir. Bu devletler, üç ay içerisinde, Komisyon Başkanına, Komisyon'un raporundaki önerileri kabul edip etmediklerini duyururlar.

3. Bu maddenin ikinci fıkrasında belirtilen sürenin bitiminden sonra, Komite Başkanı, Komisyon'un raporunu ve ilgili Taraf Devletlerin bildirimlerini Sözleşme'ye Taraf Devletlere bildirir.

Madde 14

1. Bir Taraf Devlet, Sözleşme'de, öngörülen haklardan herhangi birinin ihlalinden dolayı mağdur olduğunu iddia eden ve bu Devletin yargı yetkisi altında bulunan bireyler veya birey grupları tarafından yapılacak başvuruları kabul edip inceleyebilmesi için, Komite'nin yargı yetkisini kabul ettiğini her zaman beyan edebilir.

2. Bu maddenin birinci paragrafında belirtildiği şekilde beyanda bulunan herhangi bir Taraf Devlet, Sözleşme'de belirtilen haklardan birinin ihlalinden zarar gördüğünü iddia eden ve mevcut diğer yerel olanakları tüketen, devletin yargı yetkisine tâbi bireylerden veya birey gruplarından dilekçe almaya ve incelemeye yetkili olacak, kendi ulusal hukuk sistemi içinde bir birim oluşturabilir ya da böyle birim belirleyebilir.

3. Bu maddenin birinci paragrafı uyarınca yapılan beyan ve bu maddenin ikinci paragrafı uyarınca oluşturulan veya belirlenen birimin ismi, diğer Taraf Devletlere iletmek üzere ilgili Taraf Devlet tarafından Birleşmiş Milletler Genel Sekreterine sunulur. Beyan, Genel Sekretere bildirimde bulunmak suretiyle herhangi bir zamanda geri çekilebilir, ancak böyle bir geri çekme Komite'nin bakmakta olduğu başvuruları etkilemez.

4. Dilekçelerin kaydı, bu maddenin ikinci paragrafı uyarınca oluşturulan veya belirlenen birim tarafından muhafaza edilir ve her yıl kayıtların tasdik edilmiş örnekleri, içerikleri kamuya açıklanmamak üzere Genel Sekretere uygun kanallardan tevdi edilir.

5. Başvuru sahibi, bu maddenin ikinci paragrafı uyarınca oluşturulan ya da belirlenen birimden sonuç alınmadığı takdirde, altı ay içinde konuyu Komite'ye iletme hakkına sahiptir.

6. (a) Komite kendisine iletilen herhangi bir şikâyeti, bu Sözleşme'nin herhangi bir hükmünü ihlal ettiği iddia edilen Taraf Devletin dikkatine gizli olarak getirebilir, ancak ilgili birey veya birey gruplarının kimliği, sözkonusu bireyin ya da grupların açık rızası olmaksızın açıklanamaz. Komite isimsiz şikâyetleri almaz.

(b) Şikâyeti alan Devlet, üç ay içinde Komite'ye konuyu izah eden yazılı açıklama veya beyanat ve eğer varsa çözüm getirmek üzere almış olabileceği önlemleri sunar.

7. (a) Komite, ilgili Taraf Devlet ve dilekçe sahibi tarafından temin edilebilen tüm bilgiler ışığında şikâyetleri inceler. Komite, mevcut tüm yerel olanakları tükettiği tespit edilmediği takdirde, dilekçe sahibinin herhangi bir şikâyetini incelemez. Başvuru ile ilgili prosedürün makul bir süreyi aşması halinde bu kural uygulanmaz.

(b) Komite, önerilerini ve eğer varsa tavsiyelerini ilgili Taraf Devlete ve dilekçe sahibine gönderir.

8. Komite, bu tür şikâyetlerin ve gerektiğinde ilgili Taraf Devletlerin açıklamalarının ve beyanatlarının özetlerini ve kendi öneri ve tavsiyelerini yıllık raporuna dahil eder.

9. Sadece bu Sözleşme'ye taraf en az on Devlet bu maddenin birinci paragrafı çerçevesindeki beyanların bağlayıcılığını kabul ettiği takdirde, Komite'nin bu maddede belirtilen görevlerini uygulama yetkisi olur.

Madde 15

1. 14 Aralık 1960 tarih ve 1514 (XV) sayılı Genel Kurul kararında yeralan "Sömürge Yönetimi Altındaki Ülkelere ve Halklara Bağımsızlık Verilmesine İlişkin Bildiri"nin amaçlarına ulaşılmasına kadar, bu Sözleşme'nin hükümleri, bu halklara diğer uluslararası anlaşmalar veya Birleşmiş Milletler ve uzmanlık kuruluşlarınca tanınan dilekçe hakkını hiçbir şekilde sınırlamaz.

2. (a) Bu Sözleşme'nin sekizinci maddesinin birinci paragrafı uyarınca kurulan Komite, Sözleşme'nin, ilkeleri ve amaçlarıyla doğrudan ilgili konularla uğraşan Birleşmiş Milletler organlarından, bu organların vesayeti altındaki ve özerk olmayan ülkelerde ve 1514 (XV) sayılı Genel Kurul kararının uygulandığı tüm diğer ülkelerde mukim kişilerden aldıkları ve bu Sözleşme'nin kapsadığı konularla ilgili dilekçelerin örneklerini alabilir ve bu organların dilekçeleri incelemesi sırasında dilekçeler hakkında görüş bildirebilir ve tavsiyelerde bulunabilir.

(b) Komite, yetkili Birleşmiş Milletler organlarından, Sözleşme'nin ilke ve amaçlarıyla doğrudan ilgili olan ve bu fıkranın (a) alt fıkrasında belirtilen ülkelerdeki yönetici güçler tarafından uygulanan yasama, adli, idari ve diğer önlemler hakkındaki raporların örneklerini alabilir ve bu organlara görüşlerini ifade edebilir ve önerilerde bulunabilir.

3. Komite, Genel Kurul'a sunacağı raporuna, Birleşmiş Milletler organlarından aldığı dilekçe ve raporların özetini ve sözkonusu dilekçe ve raporlar hakkında görüş ve tavsiyelerini dahil eder.

4. Komite, Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri'nden, bu Sözleşme'nin amaçlarıyla ilgili olan ve bu maddenin 2 nci paragrafında belirtilen ülkeler hakkında kendisinde mevcut tüm bilgileri talep edebilir.

Madde 16

Bu Sözleşme'nin, uyuşmazlık ya da şikâyetlerin çözümüyle ilgili hükümleri, Birleşmiş Milletler ve uzmanlık kuruluşları tarafından kabul edilmiş tamamlayıcı anlaşmalar veya sözleşmelerde yeralan ayrımcılık alanındaki uyuşmazlık ya da şikâyetlerin çözümüne ilişkin diğer yöntemlerden ayrı olarak uygulanır ve Taraf Devletleri, kendi aralarında yürürlükte olan genel ya da özel uluslararası anlaşmalara uygun olarak uyuşmazlıkların çözümü için diğer yöntemlere başvurmaktan alıkoymaz.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Madde 17

1. Bu Sözleşme, Birleşmiş Milletler üyesi her Devletin ya da Birleşmiş Milletler'in herhangi bir uzmanlık kuruluşu üyesinin, Uluslararası Adalet Divanı Statüsü'ne taraf herhangi bir devletin ve Birleşmiş Milletler Genel Kurulu tarafından bu Sözleşme'ye Taraf olmaya davet edilen herhangi bir diğer Devletin imzasına açıktır.

2. Bu Sözleşme onaya tâbidir. Onay belgeleri Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri'ne tevdi edilir.

Madde 18

1. Bu Sözleşme, Sözleşme'nin 17 nci maddesinin birinci paragrafında atıfta bulunulan herhangi bir devletin katılımına açıktır.

2. Katılım, katılma belgesinin Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri'ne tevdi edilmesine bağlıdır.

Madde 19

1. Bu Sözleşme, 27 nci onay belgesi veya katılma belgesinin Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri'ne tevdi edilme tarihinden sonraki 30 uncu gün yürürlüğe girer.

2. Bu Sözleşme, 27 nci onay belgesi ya da katılma belgesinin tevdi edilmesinden sonra Sözleşme'yi onaylayan ya da Sözleşme'ye katılan her Devlet için, kendi onay belgesi ya da katılma belgesinin tevdi edilme tarihinden sonraki 30 uncu gün yürürlüğe girer.

Madde 20

1. Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri, onay veya katılma esnasında devletler tarafından konan çekinceleri alır ve bu Sözleşme'ye taraf tüm Devletlere ya da taraf olabilecek tüm Devletlere bildirir. Çekinceye itiraz eden herhangi bir Devlet, sözkonusu bildirim tarihinden itibaren 90 günlük süre içinde Genel Sekreter'e çekinceyi kabul etmediğini bildirebilir.

2. Bu Sözleşme'nin amacı ve hedefiyle bağdaşmayan ya da Sözleşme ile oluşturulan organlardan herhangi birinin faaliyetlerini engelleyici etkisi olabilecek bir çekinceye izin verilmez. Eğer Sözleşme'ye Taraf Devletlerin en azından üçte ikisi itiraz ederse, bir çekince bağdaşmayan ya da engelleyici addedilir.

3. Çekinceler, Genel Sekreter'e bu amaçla yapılacak bildirimle herhangi bir zamanda geri alınabilir. Bu tür bildirim, alındığı tarihte geçerli olur.

Madde 21

Bir Taraf Devlet, Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri'ne yapacağı yazılı bildirimle bu Sözleşme ile bağlılığını feshedebilir. Fesih, bildirimden Genel Sekreter tarafından alındığı tarihten bir yıl sonra geçerli olur.

Madde 22

İki ya da daha fazla Taraf Devlet arasında bu Sözleşme'nin yorumlanmasını ya da uygulanmasını ilgilendiren ve bu görüşmeler ya da Sözleşme'de açıkça belirtilen yöntemler yoluyla çözümlenemeyen herhangi bir uyuşmazlık, taraflar bir diğer çözüm yolunda uzlaşamazlarsa, uyuşmazlığa Taraf Devletlerden birinin talebiyle, karar alınmasını teminen Uluslararası Adalet Divanı'na itikallendirilir.

Madde 23

1. Bu Sözleşme'nin gözden geçirilmesine ilişkin bir talep, Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri'ne yazılı bildirim yolunda herhangi bir Taraf Devlet tarafından herhangi bir zamanda yapılabilir.

2. Birleşmiş Milletler Genel Kurulu, böyle bir talep konusunda, eğer varsa atılacak adımlar hakkında karar verir.

Madde 24

Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri, bu Sözleşme'nin 17 nci maddesinin birinci fıkrasında atıfta bulunulan tüm Devletlere aşağıdaki hususları bildirir.

- (a) 17 nci ve 18 inci maddeler gereğince yapılan imza, onay ve katılımlar;
- (b) 19 uncu madde gereğince bu Sözleşme'nin yürürlüğe giriş tarihi;
- (c) 14 üncü, 20 nci ve 23 üncü maddeler gereğince alınan şikayetler ve beyanlar;
- (d) 21 inci maddeye göre yapılan fesihler.

Madde 25

1. Çince, İngilizce, Fransızca, Rusça ve İspanyolca metinleri eşit derecede geçerli olan bu Sözleşme, Birleşmiş Milletler arşivlerine tevdi olunur.

2. Birleşmiş Milletler Genel sekreteri, bu Sözleşme'nin onaylı örneklerini, bu Sözleşme'nin 17 nci maddesinin birinci fıkrasında belirtilen her kategorideki tüm Devletlere iletir.

Birinci Beyan

**Her Türlü Irk Ayrımcılığının Ortadan Kaldırılmasına İlişkin
Uluslararası Sözleşme'nin onayı sırasında
Türkiye Cumhuriyeti tarafından yapılan beyanın metni**

Türkiye Cumhuriyeti, işbu Sözleşme'nin hükümlerini yalnızca diplomatik ilişkisi bulunan Taraf Devletlere karşı uygulayacağını beyan eder.

İkinci Beyan

**Her Türlü Irk Ayrımcılığının Ortadan Kaldırılmasına İlişkin
Uluslararası Sözleşme'nin onayı sırasında
Türkiye Cumhuriyeti tarafından yapılan beyanın metni**

Türkiye Cumhuriyeti, işbu Sözleşme'nin ancak Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın ve Türkiye Cumhuriyeti'nin yasal ve idarî düzeninin yürürlükte olduğu ülkesel sınırlar itibarıyla onaylanmış bulunduğunu beyan eder.

Cekince

**Her Türlü Irk Ayrımcılığının Ortadan Kaldırılmasına İlişkin
Uluslararası Sözleşme'nin onayı sırasında
Türkiye Cumhuriyeti tarafından Sözleşme'nin 22. maddesi
ile ilgili olarak konan çekincenin metni**

Türkiye Cumhuriyeti, kendisini işbu Sözleşme'nin 22. maddesi ile bağlı saymamaktadır. Sözleşme'nin yorumlanması ya da uygulanması ile ilgili olarak ortaya çıkabilecek ve Türkiye Cumhuriyeti'nin taraf olduğu bir uyumsuzluğun Uluslararası Adalet Divanı'na intikal ettirilebilmesinden önce her durumda Türkiye Cumhuriyeti'nin açık muvafakatının sağlanması gerekmektedir.

